

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет права та міжнародних відносин
Кафедра приватного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ
« » 2022 р.



РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО
Змістовий модуль «РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО»

для студентів

| | |
|--------------------|--------------------------|
| спеціальності | 081 Право |
| освітнього рівня | першого (бакалаврського) |
| освітньої програми | 081.00.01 Право |

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0494/22

(підпис) (прізвище, ініціали)
2022

Київ – 2022

Розробники:

Задорожний Юрій Анатолійович, к.ю.н., доцент, доцент кафедри публічного та приватного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Задорожний Юрій Анатолійович, к.ю.н., доцент, доцент кафедри публічного та приватного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри публічного та приватного права Факультету права та міжнародних відносин
Протокол від «15» грудня 2020 року № 5

Завідувач кафедри публічного та приватного права  (Лілія ОРЕЛ)

Робочу програму погоджено з керівником проектної групи освітньої програми
081.00.01 Право
2020 р.

Гарант освітньої програми  (Наталія СЕРГІЄНКО)

Робочу програму перевірено
2020 р.

Заступник декана  (Анфіса НАШИНЕЦЬ-НАУМОВА)

на 20~~21~~/20~~22~~ н.р.  (Л.В. Орел). «19» 01 20~~22~~р., протокол № 8

на 20~~21~~/20~~23~~ н.р.  (Л.В. Орел). «14» 08 20~~23~~р., протокол № 1

на 20__/20__ н.р. _____ (______). «__» _____ 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. _____ (______). «__» _____ 20__ р., протокол № _____

1. Опис навчальної дисципліни

| Найменування показників | Характеристика дисципліни за формами навчання | |
|---|---|--------|
| | денна | заочна |
| Римське приватне право | | |
| <i>Вид дисципліни</i> | обов'язкова | |
| <i>Мова викладання, навчання та оцінювання</i> | українська | |
| <i>Загальний обсяг кредитів / годин</i> | 4 / 120 | |
| <i>Курс</i> | 1 | 1 |
| <i>Семестр</i> | 2 | 2 |
| <i>Кількість змістових модулів з розподілом</i> | 2 | |
| <i>Обсяг кредитів</i> | 4 | 4 |
| <i>Обсяг годин, в тому числі:</i> | 120 | 120 |
| <i>Аудиторні</i> | 56 | 16 |
| <i>Модульний контроль</i> | 8 | - |
| <i>Семестровий контроль</i> | - | - |
| <i>Самостійна робота</i> | 56 | 104 |
| <i>Форма семестрового контролю</i> | Залік | Залік |
| Змістовий модуль: «Римське приватне право» | | |
| <i>Курс</i> | 1 | 1 |
| <i>Семестр</i> | 2 | 2 |
| <i>Обсяг кредитів</i> | 3 | 3 |
| <i>Обсяг годин, в тому числі:</i> | 90 | 90 |
| <i>Аудиторні</i> | 42 | 12 |
| <i>Модульний контроль</i> | 6 | - |
| <i>Семестровий контроль</i> | - | - |
| <i>Самостійна робота</i> | 42 | 78 |
| <i>Форма семестрового контролю</i> | - | - |

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – вивчення на основі новітніх досягнень романістичної науки правових категорій та інститутів, системи права Стародавнього Риму, які внаслідок рецепції римського приватного права стали основою сучасного цивільного права, а також у формуванні в студентів юридичного мислення.

Завдання:

- оволодіння знаннями історії розвитку римського приватного права як науки і соціального явища;
- ознайомлення з основними способами систематизації римського приватного права;
- вивчення джерел римського права, фундаментальних понять та категорій римського приватного права, форм позитивного права, основних інститутів римського права;
- опанування високою юридичною технікою римських правників;
- оволодіння юридичним мисленням і методикою розгляду приватної судової справи

Завдання навчальної дисципліни передбачають формування наступних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК) –

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК) –

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.

Робота студентів у Центрі юридичної деонтології

Заняття в Центрі з дисципліни «Римське приватне право: Римське приватне право» проводяться на основі раціонального поєднання активних форм і методів навчання з урахуванням майбутньої практичної діяльності студентів.

Зміст заняття включає короткочасне опитування студентів з контрольних питань теми, що вивчається, та самостійне, під керівництвом викладача, виконання ними практичного завдання згідно запропонованої фабули.

Під час занять в Центрі з дисципліни «Римське приватне право: Римське приватне право» кожен студент має бути готовим викласти свої міркування з обговорюваних питань і аргументовано відстоювати свою позицію, яка містить аналіз вимог чинного законодавства, науково-методичної літератури, розумну критику, вміння поєднувати теоретичний матеріал з практичною діяльністю працівників юридичної сфери.

Обговорення питань теми може відбуватися у різних формах: співбесіди, загальної дискусії, вирішення практичних професійних ситуацій.

Метою занять в Центрі є поглиблення й закріплення теоретичних знань, одержаних студентами на лекціях і за підсумками самостійної роботи. Під час їх проведення студенти повинні:

- вдало застосовувати загальнотеоретичні поняття та конструкції під час розв'язання конкретної життєвої ситуації.

3. Результати навчання за дисципліною

Студент має знати та розуміти, вміти:

ПРН1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН11. Володіти базовими навичками риторики.

ПРН20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

| Назви змістових модулів і тем | Розподіл годин між видами робіт | | | | | Самостійна |
|--|---------------------------------|-----------|-----------|-----------|-------------|------------|
| | Усього | Аудиторна | | | | |
| | | Лекції | Семінари | Практичні | Лабораторні | |
| Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні питання римського права. | | | | | | |
| Тема 1. Поняття і система римського приватного права | 7 | 2 | 2 | | | 3 |
| Тема 2. Рецепція римського приватного права | 5 | | 2 | | | 3 |
| Тема 3. Джерела римського приватного права | 5 | | 2 | | | 3 |
| Тема 4. Особи | 8 | 2 | 2 | | | 4 |
| Тема 5. Римський приватний процес | 8 | 2 | 2 | | | 4 |
| Тема 6. Сімейне право | 7 | 2 | 2 | | | 3 |
| Модульний контроль | 2 | | | | | |
| Разом | 42 | 8 | 12 | | | 20 |
| Змістовий модуль 2. Майнове і спадкове римське право | | | | | | |
| Тема 7. Речі як об'єкти права | 4 | 1 | 1 | | | 2 |
| Тема 8. Право власності | 4 | 1 | 1 | | | 2 |
| Тема 9. Володіння | 5 | | 2 | | | 3 |
| Тема 10. Права на чужі речі | 7 | 2 | 2 | | | 3 |
| Тема 11. Загальне вчення про зобов'язання | 7 | 2 | 2 | | | 3 |
| Тема 12. Договірні зобов'язання. | 7 | 2 | 2 | | | 3 |
| Тема 13. Позадоговірні зобов'язання | 5 | | 2 | | | 3 |
| Тема 14. Спадкове право | 5 | | 2 | | | 3 |
| Модульний контроль | 4 | | | | | |
| Разом | 48 | 8 | 14 | | | 22 |
| Усього | 90 | 16 | 26 | | | 42 |

Тематичний план для заочної форми навчання

| Назви змістових модулів і тем | Розподіл годин між видами робіт | | | | | Самостійна |
|--|---------------------------------|-----------|----------|-----------|-------------|------------|
| | Усього | Аудиторна | | | | |
| | | Лекції | Семінари | Практичні | Лабораторні | |
| Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні питання римського права. | | | | | | |
| Тема 1. Поняття і система римського приватного права | 7 | 2 | | | | 5 |
| Тема 2. Рецепція римського приватного права | 6 | | | | | 6 |
| Тема 3. Джерела римського приватного права | 7 | | | | | 7 |
| Тема 4. Особи | 8 | 2 | | | | 6 |
| Тема 5. Римський приватний процес | 8 | | 2 | | | 6 |
| Тема 6. Сімейне право | 6 | | | | | 6 |
| Разом | 42 | 4 | 2 | | | 36 |
| Змістовий модуль 2. Майнове і спадкове римське право | | | | | | |
| Тема 7. Речі як об'єкти права | 5 | | | | | 5 |
| Тема 8. Право власності | 5 | | | | | 5 |
| Тема 9. Володіння. | 5 | | | | | 5 |
| Тема 10. Права на чужі речі | 7 | | 2 | | | 5 |
| Тема 11. Загальне вчення про зобов'язання | 7 | 2 | | | | 5 |
| Тема 12. Договірні зобов'язання. | 7 | | 2 | | | 5 |
| Тема 13. Позадоговірні зобов'язання | 6 | | | | | 6 |
| Тема 14. Спадкове право | 6 | | | | | 6 |
| Разом | 48 | 2 | 4 | | | 42 |
| Усього | 90 | 6 | 6 | | | 78 |

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. Загальнотеоретичні питання римського права.

Тема 1. Поняття і система римського приватного права

Поняття, предмет та ознаки римського права. Поняття та предмет вивчення курсу римського приватного права. Періоди розвитку римської держави. Система державної влади. Етапи розвитку римського приватного права: архаїчний, докласичний, класичний, післякласичний, юстиніанівський.

Система римського права (jus). Принципи римського права. Поділ римського права на право публічне (jus publicum) і право приватне (jus privatum). Характеристика римського приватного права. Основні підсистеми римського приватного права: цивільне право (jus civile), право народів (jus gentium), преторське право (jus praetorium).

Тема 2. Рецепція римського приватного права

Історіографія та методологія дослідження римського приватного права. Правові школи глосаторів і коментаторів. Французька гуманістична школа права та історичний метод дослідження. Німецька історична школа права. Рецепція римського права в країнах Західної Європи. Поняття «рецепція», та його розуміння в сучасній юридичній науці. Форми, види і типи рецепції. Періодизація рецепції в Західній Європі. Рецепція римського права в Україні. Римське право в системі юридичної

освіти країн романо-германської правової сім'ї та України. Характеристика літератури з римського права. Значення римського права для сучасної юридичної науки.

Тема 3. Джерела римського права

Поняття, історія формування та види джерел римського приватного права. Звичай: поняття, вимоги та види. Правові звичаї. Етапи застосування звичаєвого права. Постанови народних зборів. Поняття та ознаки закону. Царські закони. Закони XII таблиць. Закон – головне джерело права в республіканський період. Плебісцити. Едикти магістратів та кодифікація преторського едикту. Форми діяльності римських юристів. Сабініанська і прокуланська юридичні школи. Закон про цитування. Судовий прецедент. Постанови сенату. Імператорські конституції та їх види. Систематизація джерел римського права. Кодифікація Юстиніана: Кодекс, Дігести, Новели, Інституції.

Тема 4. Особи (суб'єкти права)

Поняття суб'єкта права. Поняття правоздатності та дієздатності. Правоздатність в галузі публічного та приватного права. Категорії суб'єктів права. Статус особи. Правоздатність римських громадян. Зміст правоздатності. Виникнення правоздатності. Втрата та обмеження правоздатності (*capitis deminutio*). Причини обмеження правоздатності осіб у приватному праві Поняття громадянської честі. Позбавлення громадянської честі. Вплив релігії на правоздатність. Поняття та види статутних судів. Дієздатність римських громадян. Обмеження дієздатності. Особи недієздатні і частково дієздатні. Правовий статус латинів, перегринів, вільновідпущеників. Становище рабів у римській державі. Поняття, ознаки і види юридичної особи. Виникнення та припинення юридичних осіб. Правоздатність і дієздатність юридичних осіб. Основні характеристики юридичних осіб.

Тема 5. Римський приватний процес

Суб'єктивні права і обов'язки. Поняття здійснення суб'єктивних прав. Мета захисту суб'єктивних прав.

Поняття приватного позову (*actio*). Види позовів: цивільні та гонорарні позови. Позови суворого права і позови доброї совісті; речові і особисті позови; штрафні позови; змішані позови; позови суспільні; ноксальні позови; позови з фікцією. Колізія та коммуляція позовів. Захист та заперечення проти позову.

Особливі засоби преторського захисту: інтердикти, стипуляція, реституція, введення у володіння.

Поняття та особливості римського приватного процесу. Види римського приватного процесу.

Легісакційний процес. Форми легісакційного процесу. Етапи здійснення легісакційного процесу. Засвідчення спору – *litis-contestatio* Формулярний процес. Преторська формула, її складові частини.

Зміст та особливості екстраординарного процесу. Судове рішення. Анулювання судового рішення. Виконання судового рішення.

Представники сторін у судовому процесі Поняття позовної давності. Відмінність позовної давності від законних строків. Початок перебігу позовної давності. Перерва перебігу позовної давності та її підстави. Припинення перебігу позовної давності. Наслідки впливу позовної давності.

Тема 6. Сімейне право

Поняття сімейного права. Сім'я у римській державі. Поняття та види споріднення: агнатське та когнатське. Визначення споріднення за лініями і ступенями. Сутність шлюбу: поняття та види (*cum manu, sine manu*). Умови вступу в шлюб. Форми укладання шлюбу. Особисті та майнові відносини подружжя. Посаг та дошлюбне дарування. Припинення шлюбу. Позашлюбні союзи. Конкубінат. *Contubernium*.

Зміст батьківської влади. Встановлення батьківської влади. Узаконення і усиновлення. Відносини між батьками і дітьми. Пекулій і його види. Припинення батьківської влади. Еманципація. Опіка і піклування.

Змістовий модуль 2. Майнове і спадкове римське право

Тема 7. Речі як об'єкти власності

Основні типи речово-правових відносин. Поняття речового права. Класифікація речових прав. Речі. Плоди. Доходи. Майно.

Види речей. Речі божого права. Речі сакральні і речі релігійні. Речі публічного права. Речі манципні і речі не манципні. Речі тілесні і речі безтілесні. Речі рухомі і речі нерухомі. Речі, що

знаходяться в обороті, і речі, вилучені з обороту. Речі родові і речі індивідуально визначені. Речі подільні і неподільні. Речі споживні і речі неспоживчі. Речі прості і складні.

Тема 8. Володіння

Поняття і види володіння. Поняття держання. Зміст володіння. Придбання володіння. Володіння законне і незаконне. Володіння добросовісне і недобросовісне. Збереження і припинення володіння.

Захист володіння. Посесорний захист. Петиторний захист. Види преторських інтердиктів, спрямованих на захист володіння. Володіння правом.

Тема 9. Право власності

Поняття приватної власності. Об'єкт власності. Зміст права власності. Правомочності власника: володіння, користування, розпорядження.

Види права власності: квіритська, бонітарна, провінційна, власність перегринів. Злиття форм власності і виникнення поняття приватної власності.

Право спільної власності. Правовий режим спільної власності.

Набуття права власності. Первісні і похідні способи набуття права власності. Заволодіння (occupatio). Специфікація. Набуття права власності за давністю. Злиття і змішування речей. З'єднання речей. Правовий статус скарбу. Придбання плодів. Набуття права власності за договором. Traditio. Набуття права власності за спадковим правом. Втрата права власності.

Захист права власності. Речові позови. Віндікаційний позов. Негаторний позов. Публіціанський позов. Прогібіторний позов.

Тема 10. Права на чужі речі

Поняття і види права на чужі речі. Поняття сервітутів та їх класифікація. Виникнення та припинення сервітутів. Захист сервітутного права.

Сільські і міські земельні сервітути. Особисті сервітути: користування плодами; користування; право проживання; право користування послугами рабів або тварин.

Поняття емфітевзису та суперфіцію, їх відмінність від сервітуту.

Заставне право як вид права на чужу річ. Фидуціарна угода. Ручна застава. Іпотека. Виникнення заставного права. Припинення заставного права.

Тема 11. Загальне вчення про зобов'язання

Поняття зобов'язання та його роль у цивільному обороті. Зміст зобов'язання. Підстави виникнення зобов'язань та класифікація зобов'язань. Сторони в зобов'язанні. Заміна осіб у зобов'язанні. Перевід боргу. Зобов'язання з кількома кредиторами або боржниками.

Поняття та порядок виконання зобов'язання. Виконання належному кредитору і належним боржником. Час виконання. Місце виконання. Спосіб виконання.

Наслідки невиконання зобов'язань. Особиста і майнова відповідальність боржника. Умови відповідальності: вина та її види. Збитки. Види збитків. Звільнення боржника від відповідальності. Випадок і непереборна сила. Оновлення зобов'язання (новація). Припинення зобов'язань. Правові засоби забезпечення виконання зобов'язань. Правові форми забезпечення зобов'язання: завдаток, неустойка, порука, застава.

Тема 12. Договірні зобов'язання

Поняття договору. Договори односторонні, двосторонні і синагламатичні. Сторони в договорі. Суттєві і додаткові елементи договору. Умови дійсності договорів. Зміст договору.

Розподіл договорів на контракти і пакти. Класифікація контрактів.

Реальні контракти: позики (mutuum), схову (depositum), закладу (pignus). Консенсуальні контракти: купівля-продаж (emptio-venditio), найму речей (locatio conductio), доручення (mandatum), договір товариства (societas).

Вербальні контракти: стипуляція і спонсія. Літеральні контракти: прибутково-видаткові книги, синграфи, хірографи. Безіменні контракти.

Пакти та їх види.

Тема 13. Позадовісні зобов'язання

Поняття зобов'язань ніби з договорів. Зобов'язання, що виникають із безпідставного збагачення. Кондикція та її види. Позов про стягнення оплаченого неіснуючого боргу. Позов про повернення надання, мета якого не здійснилася. Позов про набуття за несправедливою підставою. Ведення чужих справ без доручення. Необхідні умови і правові наслідки.

Зобов'язання, які виникають з незаконних дій. Поняття та виникнення приватних деліктів (delictum). Окремі види деліктів: особиста образа (injuria), крадіжка (furtum), грабіж (rapina), протиправне порушення або знищення чужого майна (dantum in jurio datum), насильство і погроза (metus), обман (dolus), заподіяння шкоди кредиторам (fraus creditorum).

Поняття зобов'язання, що виникає ніби з делікту - його зміст та правові ознаки. Види ніби деліктів. Відповідальність судді за недбале або неправильне виконання своїх обов'язків. Відповідальність за "вилите й викинуте". Відповідальність за "виставлене або підвішене". Відповідальність господарів готелів, заїжджих дворів і капітанів кораблів

Тема 14. Спадкове право

Поняття спадкового права. Універсальне і сингулярне спадкоємство. Спадкодавець і спадкоємець. Спадкове майно. Етапи розвитку спадкового права. Спадкування за цивільним правом. Спадкування за преторським едиктом.

Спадкування за заповітом (testamentum). Порядок укладення заповіту та його форма. Умови дійсності заповіту. Зміст заповіту. Спадкоємці за заповітом. Право на обов'язкову частку. Коло осіб, що мають право на обов'язкову частку.

Спадкування за законом. Коло спадкоємців за законом. Спадкування за правом представлення. Поняття відкриття спадщини. Необхідні дії для прийняття спадщини. Наслідки прийняття спадщини. Поняття і види легатів. Поняття фідейкомісу. Захист спадкових прав.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю для денної форми навчання

| № з/п | Вид діяльності студента | Макс. кількість балів за одиницю | Зм.Модуль 1 | | Зм.Модуль 2 | |
|-------|--|----------------------------------|------------------------------|------------------------------|------------------------------|------------------------------|
| | | | Кільк. одиниць до розрахунку | Макс. кількість балів за вид | Кільк. одиниць до розрахунку | Макс. кількість балів за вид |
| 1 | Відвідування лекцій | 1 | 4 | 4 | 4 | 4 |
| 2 | Відвідування семінарських занять | 1 | 6 | 6 | 7 | 7 |
| 3 | Виконання завдань для самостійної роботи | 5 | 1 | 5 | 1 | 5 |
| 4 | Робота на семінарських заняттях | 10 | 6 | 60 | 7 | 70 |
| 5 | Виконання модульної контрольної роботи | 25 | 1 | 25 | 2 | 50 |
| | Разом | - | - | 100 | - | 136 |
| | Максимальна кількість балів: | | | 236 | | |
| | Розрахунок коефіцієнта: | | | 0,423 | | |
| | Підсумковий бал | | | 100 | | |

для заочної форми навчання

| № з/п | Вид діяльності студента | Макс. кількість балів за одиницю | Зм.Модуль 1 | | Зм.Модуль 2 | |
|-------|--|----------------------------------|------------------------------|------------------------------|------------------------------|------------------------------|
| | | | Кільк. одиниць до розрахунку | Макс. кількість балів за вид | Кільк. одиниць до розрахунку | Макс. кількість балів за вид |
| 1 | Відвідування лекцій | 1 | 2 | 2 | 1 | 1 |
| 2 | Відвідування семінарських занять | 1 | 1 | 1 | 2 | 2 |
| 3 | Виконання завдань для самостійної роботи | 5 | 1 | 5 | 1 | 5 |
| 4 | Робота на семінарських заняттях | 10 | 1 | 10 | 2 | 20 |
| | Разом | - | - | 18 | - | 28 |
| | Максимальна кількість балів: | | 46 | | | |
| | Розрахунок коефіцієнта: | | 2,173 | | | |
| | Підсумковий бал | | 100 | | | |

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні питання римського права.

Тема 1. Поняття і система римського приватного права

1. Поясніть, що є предметом римського приватного права?
2. Схарактеризуйте поняття «цивільне право» в Стародавньому Римі і в сучасній юриспруденції.
3. З'ясуйте, в чому різниця між римським приватним правом і римським публічним правом?
4. Назвіть складові системи римського приватного права.

Завдання для самоконтролю

«... римський народ користується частково своїм власним правом, а частково правом, спільним для всіх людей» [Inst. Gai. 1.1].

1. З'ясуйте, яке право називали власним правом римського народу.
2. З'ясуйте, яке право називали спільним для всіх людей.
3. Визначте поняття природного права.
4. Поясніть, чи тотожні поняття «право спільне для всіх людей» і «природне право».

Рекомендована література:

[1], [3], [6], [9], [10], [11], [12], [13], [14], [16], [17], [18].

Тема 2. Рецепція римського приватного права

1. Дайте визначення рецепції.
2. Схарактеризуйте рецепцію римського права в Україні.
3. Поясніть, у чому різниця між рецепцією і акультурацією.
4. Назвіть види рецепції римського приватного права.

Рекомендована література:

[1], [3], [6], [9], [10], [11], [12], [13], [14], [16], [17], [18].

Тема 3. Джерела римського приватного права

1. Дайте визначення поняття «джерело римського права».
2. Назвіть види джерел римського права.
3. Схарактеризуйте джерела права архаїчного і докласичного періодів.
4. Проаналізуйте діяльність римських юристів.

5. Назвіть види імператорських конституцій.

Рекомендована література:

[1], [3], [5], [7], [8], [10], [11], [14], [15], [16].

Тема 4. Особи

1. Скажіть, на які основні групи поділялося римське населення.
2. Поясніть, хто визнавався суб'єктом права в Стародавньому Римі.
3. Назвіть елементи приватної правоздатності римських громадян ви знаєте.
4. Поясніть, чим відрізнялося правове становище латинів і перегринів.
5. З'ясуйте, який правовий статус мали вільновідпущеники.

Завдання для самоконтролю

«Право агнатства припиняється із зменшенням правоздатності, право ж кровного споріднення цим способом не міняється, оскільки цивільна підстава може вплинути на цивільні права, але на природні не може» [Inst. Gai. 1.158].

1. Поясніть, яке споріднення називали агнатським, а яке когнатським.
2. Скажіть, чому агнатське споріднення визначалося тільки через осіб чоловічої статі.
3. Скажіть, як співвідносяться поняття агнатства і сім'ї.
4. Поясніть, чому кровний зв'язок не є законним.

Рекомендована література:

[1], [3], [5], [7], [8], [10], [11], [14], [15], [16].

Тема 5. Римський приватний процес

1. Назвіть причини, що зумовили виникнення державного суду.
2. Скажіть, які види приватних позовів існували в римському праві.
3. Проведіть розмежування речових та особистих позовів.
4. Поясніть, у чому полягає особливість римського приватного процесу.
5. Скажіть, чим відрізняється судовий захист від преторського.
6. Поясніть, яка відмінність позовної давності від законних строків.
7. Назвіть підстави переривання і призупинення перебігу позовної давності.

Завдання для самоконтролю

«Якщо хто-небудь поставив в інтенції більше, підстава відпадає, тобто він програє справу...» [Inst. Gai. 4.53].

1. Поясніть, що таке перевищення вимог.
2. Назвіть способи перевищення вимог.
3. Схарактеризуйте наслідки перевищення вимог.
4. Скажіть, чи можливе повторне подання позову при перевищенні вимог.

Рекомендована література:

[1], [2], [3], [4], [8], [10], [11], [14], [15], [16].

Тема 6. Сімейне право

Питання для самоконтролю та співбесід

1. Визначте види споріднення, що існували в римському праві.
2. Скажіть, як визначалося агнатське споріднення.
3. Назвіть основні способи укладення римського шлюбу з чоловічою владою.
4. Встановіть правовий режим посагу і дошлюбного дарування.
5. Поясніть, як припинялася батьківська влада.
6. Поясніть, чим відрізняється адопція від аброгації.

Завдання для самоконтролю

«Агнатами називаються ті, хто пов'язаний законним спорідненням. Законним спорідненням є те, яке встановлюється через осіб чоловічої статі» [Inst. Gai. 3.10].

1. Поясніть, чому агнатичне споріднення встановлюється через осіб чоловічої статі.
2. Скажіть, чи завжди той, хто є когнатом, є агнатом.
3. З'ясуйте, як співвідносяться поняття агнатичний зв'язок і фамілія.

Рекомендована література:

[1], [3], [5], [7], [8], [10], [11], [14], [15], [16].

Змістовий модуль 2. Майнове і спадкове римське право

Тема 7. Речі як об'єкти права

1. Назвіть види речових прав, які існували в Стародавньому Римі.
2. Скажіть, що є об'єктом речового права.
3. Поясніть, у чому полягає абсолютний характер речових прав.
4. Назвіть види речей, які існували в римському праві.

Завдання для самоконтролю

I. «Якщо продано та передано вагітну рабiniu, то за умови відсудження народженої нею дитини, на продавця не може бути покладено відповідальність за відсудження, оскільки дитину не було продано ...» [D.21.3.42].

1. Скажіть, як кваліфікується дитина, яка була народжена рабинею.
2. Поясніть, за яких умов покупець може unikнути відсудження.
3. З'ясуйте, чи може бути дитина відсуджена окремо від матері-рабині.

Рекомендована література:

[1], [3], [5], [7], [8], [10], [11], [14], [15], [16].

Тема 8. Право власності

1. Розкрийте зміст права власності.
2. Назвіть види права власності, які існували в Римській державі.
3. Схарактеризуйте правоможності власника.
4. Скажіть, які ви знаєте способи набуття права власності.

Завдання для самоконтролю

Ніхто не може передати іншому більше прав, ніж має сам.

1. Скажіть, чи є передавання речі самостійним правочином.
2. З'ясуйте, який принцип установлюється у вищевказаному висловлюванні.
3. Скажіть, чи є передача речі первісним або похідним способом набуття права власності.
4. Кваліфікуйте передавання речі невластником. Скажіть, які правові наслідки породжує таке передавання.
5. Назвіть, які існують правові підстави передавання речі.

Рекомендована література:

[1], [3], [5], [7], [8], [10], [11], [14], [15], [16].

Тема 9. Володіння.

1. Назвіть види володіння.
2. Поясніть, у чому відмінність між правом володіння і правом власності.
3. Скажіть, якими інтердиктами захищалося володіння.
4. З'ясуйте, чи є володільницькі інтердикти захистом права?

Завдання для самоконтролю

«Там, де закон забороняє набувати за давністю, добросовісність не приносить користі володільцю» [D.43.3.24].

1. Назвіть перешкоди, які існують для набуття права власності за давністю.
2. Поясніть, чому добросовісний володільець не завжди набуває право власності за давністю.
3. Назвіть, які є правові підстави для набуття права власності за давністю.

Рекомендована література:

[1], [3], [5], [7], [8], [10], [11], [14], [15], [16].

Тема 10. Права на чужі речі

1. Скажіть що таке сервітут.
2. Поясніть, чи можливе набуття права власності на сервітут за давністю володіння.
3. Назвіть ознаки земельних сервітутів.
4. Поясніть, чим відрізняється емфітевзис від суперфіція.
5. Схарактеризуйте види застави.

Завдання для самоконтролю

«Якщо встановлюється процес про переданий узуфрукт, подається публіціанський позов. Такий само

позов подається стосовно сервітутів міських маєтків, встановлених шляхом передачі і перетерпіння, а також сільських, адже вирішено, що тут передача і перетерпіння повинні користуватися захистом» [D.6.2.11].

1. Назвіть які існують підстави встановлення сервітутів.
2. Скажіть, які засоби захисту маються на увазі у вищевказаному тексті.
3. Поясніть, чому публіціанський позов застосовується до сервітутів.
4. З'ясуйте, яку фікцію містить зазначений позов.
5. Скажіть, за яких умов можуть бути застосовані цивільні засоби захисту сервітутів.

Рекомендована література:

[1], [3], [5], [7], [8], [10], [11], [14], [15], [16].

Тема 11. Загальне вчення про зобов'язання

1. Поясніть у чому полягає відмінність між зобов'язальним і речовим правом.
2. Назвіть види зобов'язань.
3. Назвіть сторони в зобов'язанні.
4. Скажіть, які зобов'язання називаються синалагматичними.
5. Назвіть джерела виникнення зобов'язань.
6. Назвіть основні підстави припинення зобов'язань.

Завдання для самоконтролю

Був обіцяний раб Панфіл або Стих. Стих помер до передачі.

1. Скажіть чи припиняє смерть Стиха зобов'язання?
2. Поясніть як кваліфікується дане зобов'язання: в якості факультативного чи альтернативного.
3. Скажіть чи зміниться ситуація, якщо вибір раба належатиме боржнику?
4. Поясніть якщо вибір раба буде належати кредитору, то до якого моменту він може бути здійснений.

Рекомендована література:

[1], [3], [5], [7], [8], [10], [11], [14], [15], [16].

Тема 12. Договірні зобов'язання.

1. Поясніть відмінність між пактами і контрактами.
2. Скажіть у чому полягала відмінність між реальними та консенсуальними контрактами.
3. Проведіть розмежування між договором позички і договором позики.
4. Поясніть зміст стипуляції як абстрактної угоди.
5. Назвіть види літеральних контрактів.

Завдання для самоконтролю

«Якщо при купівлі зазначено кількість і її не було надано, то є позов із купівлі ...» [D.19.1.2].

1. Скажіть, яку назву має позов покупця.
2. Назвіть, що є предметом цього позову.
3. З'ясуйте, чи входить до складу позову вимога про прийняття речі назад.
4. Скажіть, чи має право продавець подавати заперечення.

Рекомендована література:

[1], [3], [5], [7], [8], [10], [11], [14], [15], [16].

Тема 13. Позадовірні зобов'язання

1. Схарактеризуйте види деліктів.
2. Скажіть, що таке квазиделікт.
3. Поясніть, у чому полягала відмінність договорів від квазидоговорів.
4. Розкрийте зміст інституту ведення чужих справ без доручення.
5. Проаналізуйте відмінність між деліктами і злочинами в Римській державі.
6. Розкрийте зміст ноксальної відповідальності.

Завдання для самоконтролю

«Ризик покладається на того, хто прийняв річ: він повинен або повернути річ в цілості, або сплатити за оцінку, щодо якої була досягнута згода» [D.19.3.1].

1. Який договір мається на увазі у фрагменті.
2. Назвіть сторони договору.

3. На кому лежить ризик випадкової загибелі предмета договору.

Рекомендована література:

[1], [3], [5], [7], [8], [10], [11], [14], [15], [16].

Тема 14. Спадкове право

1. Дайте визначення спадщини.
2. Назвіть основні поняття спадкового права.
3. Визначте ознаки універсальності спадкового правонаступництва в римському праві.
4. Схарактеризуйте відмінність між універсальним та сингулярним наступництвом.
5. Скажіть, що таке обов'язкова частка спадщини?

Завдання для самоконтролю

Якщо б Авел Агерій був спадкоємцем Луція Тиція і якщо б тоді ця ділянка, про яку йде спір, належала б йому за правом квіритів.

1. Скажіть, що повинен довести позивач, щоб виграти справу.
2. З'ясуйте, чи є позивач спадкоємцем Луція Тиція.
3. Поясніть, кому належала земельна ділянка до відкриття спадщини.
4. Обґрунтуйте, на якій підставі позивач виграє процес, якщо доведе, що ділянка входить до складу спадщини Луція Тиція.

Рекомендована література:

[2], [3], [5], [8], [10], [11], [12], [14], [15], [16].

Завдання:

1. Започаткувати тематичний словник з дисципліни.
2. Написати доповідь на тему «Особливості розвитку римського приватного права».

Критерії оцінювання

| Бал | Критерій |
|-----|---|
| 5 | студент засвоїв теоретичний матеріал, який винесений на самостійну роботу, застосування для оформлення результатів самостійної роботи не тільки рекомендованої, а й додаткової літератури та творчого підходу; чітке володіння понятійним апаратом, теорією; вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. Оформлення результатів самостійної роботи повинно бути логічним та послідовним. |
| 4 | студент засвоїв теоретичний матеріал з відповідної теми який винесений на самостійну роботу, та наявне вміння орієнтуватися в ньому, усвідомлене застосування знань для розв'язання практичних задач; за умови виконання всіх вимог, які передбачено для оцінки "5 балів", при наявності незначних помилок або не зовсім повних висновків за одержаними результатами. Оформлення виконаного завдання з самостійної роботи має бути послідовним. |
| 3 | студент не повністю засвоїв тему для самостійного опрацювання не досконало володіє основними поняттями та положеннями навчальної дисципліни, невпевнено орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність знань. |
| 1-2 | студент не опанував навчальний матеріал з відповідної теми для самостійного опрацювання, не знає основних понять і термінів наукової дисципліни, не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове або логічне мислення. |

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в письмовому вигляді з використанням різних завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

Критерії оцінювання

| Бал | Критерії |
|-------|--|
| 24-25 | Студент вирішив всі завдання абсолютно вірно і повно дав відповіді на питання як теоретичного, так і практичного характеру. Логічно і послідовно аргументував і виклав свою точку зору. |
| 20-23 | Студент вирішив завдання з 1 помилкою, відповідь на питання містить повне розгорнуте, правильне та обгрунтоване викладення матеріалу, допущено 2-3 помилки при вирішенні практичних завдань. |
| 15-19 | Студент правильно і повно вирішив більшість, але не всі завдання, відповідь на запитання є не повністю аргументованою; допускає незначні неточності |
| 10-14 | Студент правильно вирішив половину завдань; думка викладена з порушенням логіки подання матеріалу. Студент правильно вирішив ситуацію, проте не зовсім слушно аргументує її, або враховує не всі, а деякі умови ситуації. Вирішує декілька завдань поверхнево. |
| 5-9 | Студент вирішив трохи менше половини завдань; може дати визначення юридичного поняття. Відповідь на запитання дає неповно і поверхнево. |
| 0-4 | Студент не вирішив більшість завдань або вирішив неправильно; відповіді на питання є неповними; неправильно обгрунтовує своє рішення. |

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок на семінарських заняттях та під час виконання самостійної роботи, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Семестровий контроль знань студентів у формі заліку з дисципліни «Римське приватне право» здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістових модулів: «Римське приватне право», «Латинська мова (юридична фразеологія)».

6.5. Шкала відповідності оцінок

| Рейтингова оцінка | Оцінка за стобальною шкалою | Значення оцінки |
|-------------------|-----------------------------|--|
| A | 90-100 балів | Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками |
| B | 82-89 балів | Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок |
| C | 75-81 балів | Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок |
| D | 69-74 балів | Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності |
| E | 60-68 балів | Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь) |
| FX | 35-59 балів | Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання |
| F | 1-34 балів | Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни |

7. Навчально-методична карта дисципліни

для денної форми навчання

Разом: 90 год., із них: лекції – 16 год., семінарські заняття – 26 год., модульний контроль – 6 год., самостійна робота – 42 год.

| Тиждень | I | II | III | IV | V | VI | VII | VIII |
|----------------------------------|---|--------------------|--------------------|--------------------------------|--|-------------------------------|---------------------------------|---------------------------------|
| Модулі (назви, бали) | Змістовий модуль I. Загальнотеоретичні питання римського права (100 б) | | | | Змістовий модуль II. Майнове і спадкове римське право (136 б) | | | |
| Лекції (бали) | <i>Л1 (1б)</i> | <i>Л2 (1б)</i> | <i>Л3 (1б)</i> | <i>Л4 (1б)</i> | <i>Л5 (1б)</i> | <i>Л6 (1б)</i> | <i>Л7 (1б)</i> | <i>Л8 (1б)</i> |
| Семінарські заняття (бали) | <i>С 1 (1 б) С 2 (1 б)</i> | <i>С 3(1 бал)</i> | <i>С 4(1 бал)</i> | <i>С 5 (1 б) С 6 (1 б)</i> | <i>С 7 (1 бал)</i> | <i>С 8 (1 б) С 9(1 б)</i> | <i>С 10(1 б) С 11 (1 б)</i> | <i>С 12 (1 б) С 13(1 б)</i> |
| СР (бали) | <i>5 балів</i> | | | | <i>5 балів</i> | | | |
| Модульна КР | | | | <i>МКР 1 (25 балів)</i> | | <i>МКР 2 (25 балів)</i> | | <i>МКР 3 (25 балів)</i> |
| Підсумковий контроль (вид, бали) | <i>Проміжний контроль 100 балів</i> | | | | | | | |

для заочної форми навчання

Разом: 90 год., із них: лекції – 6 год., семінарські заняття – 6 год., самостійна робота – 78 год.

| Тиждень | I | II | III | IV | V | VI | VII | VIII |
|----------------------------------|--|--------------------|------------------|----|---|-------------------|-------------------|------|
| Модулі (назви, бали) | Змістовий модуль I. Загальнотеоретичні питання римського права (18 б) | | | | Змістовий модуль II. Майнове і спадкове римське право (28 б) | | | |
| Лекції (бали) | <i>Л1 (1б)</i> | <i>Л2 (1б)</i> | | | <i>Л3 (1б)</i> | | | |
| Семінарські заняття (бали) | | | <i>С 1 (1 б)</i> | | | <i>С 2(1 бал)</i> | <i>С 3(1 бал)</i> | |
| СР (бали) | <i>5 балів</i> | | | | <i>5 балів</i> | | | |
| Підсумковий контроль (вид, бали) | <i>Проміжний контроль 100 балів</i> | | | | | | | |

8. Рекомендовані джерела

Базові:

1. Задорожний Ю.А. Основи римського приватного права: курс лекцій для студентів освітнього рівня "бакалавр" денної та заочної форми навчання за спеціальністю 081 "Право" / Ю. А. Задорожний. К: НТУ, 2021. 113 с.
2. Макарчук В. С. Основи римського приватного права: навч. посіб. [вид. 2-ге, допов.] / В. С. Макарчук. К. : Атіка ; Х. : Право, 2019. 256 с.
3. Мирза С. С. Основи римського права. Альбом схем: Наочний посібник / С. С. Мирза. Одеса: ОДУВС, 2019. 167с.
4. Основи римського приватного права: навчально-методичний посібник / за ред. Є. О. Харитонова. Одеса : Фенікс, 2019. 296 с
5. Підпригора О.А. Римське право: підручник / О.А. Підпригора, Є.О. Харитонов. К.: Юрінком Інтер, 2018. 528 с.
6. Римське приватне право. Практикум: навч. посіб. / за ред. Р. А. Майданика та Є. О. Рябоконея. Київ : Алерта, 2021. 220 с.

7. Римське право в схемах: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закладів] / кол. авт. ; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, доц. М. Г. Поліщук. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2018. 108 с.
8. Харитонов Є. О. Основи римського приватного права : навчально-методичний посібник / за ред. Є. О. Харитонова. Одеса: Фенікс, 2019. 296 с.

Додаткові:

9. Задорожний Ю.А. Римське право – доктринальна першооснова права та юридичної науки в країнах романо-германської правової сім'ї та Україні: монографія / Ю.А.Задорожний. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. 173 с.
10. Задорожний Ю.А. Основи римського приватного права: Основи римського приватного права: навч. посіб. / Ю.А. Задорожний. К.: Істина, 2012. 344 с.
11. Задорожний Ю.А. методичні рекомендації з підготовки до семінарських занять (для студентів освітнього рівня "бакалавр" денної та заочної форми навчання за спеціальністю 081 "Право") / Ю. А. Задорожний. К: НТУ, 2021. 57 с.
12. Марк Аврелій. Наодинці з собою: роздуми. Пер. з грецької: Ростислав Паранько. Львів: Апріорі, 20. 182 с.
13. Марк Тулій Цицерон. Про державу, Про закони, Про природу богів / Пер. з лат. В. Литвинова. Київ: Основи, 1998. 476 с.
14. Орач Є.М., Тищик Б.Й. Основи римського приватного права: підручник / Є.М. Орач, Б.Й. Тищик. К.: Ін Юре, 2012. 568 с.
15. Основи римського приватного права: підруч. / за заг. ред. В.І. Борисової, Л.М. Баранової. Харків : Право, 2008. 224 с.
16. Підпригора О.А. Римське приватне право: підручник для студентів. 3-є вид., перероб. та доп /О.А. Підпригора. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2001. 440 с.
17. Харитонов Є.О. Рецепція римського приватного права. Теоретичні та історико-правові аспекти / Є.О. Харитонов. Одеса, 1997. 288 с.
18. Харитонов Є.О. Історія приватного права Європи: Східна традиція / Є.О. Харитонов. Одеса, 2000. 260 с.

9. Додаткові ресурси:

1. Режим доступу: www.zakon1.rada.gov.ua – Офіційний веб-портал Верховної Ради України. Законодавство України.
2. Режим доступу: www.pravo.ua – журнал «Право України».
3. Режим доступу: www.liga.net - "Ліга", система. інформаційно-правового забезпечення.